

Ю Р И Д И Ч Н И Й   Ж У Р Н А Л

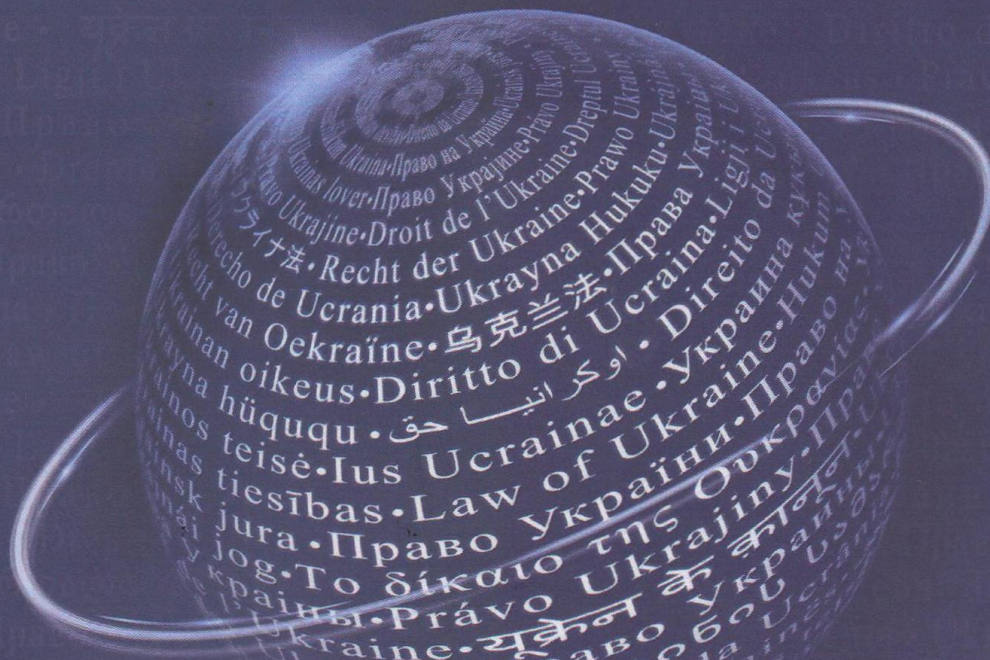
ПРАВО

УКРАЇНИ

ISSN 1026-9932

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

6

2018

ЗМІСТ

Актуальна тема номера:
“ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО УКРАЇНИ:
НОВІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ”

ВСТУПНЕ СЛОВО	11
---------------------	----

I. Майнова основа господарювання: економіко-правові аспекти

Валентин Щербина

Право господарського відання і право оперативного управління: поняття, зміст та сфера застосування в Україні	13
---	----

Ірина Коваль

Правові форми передання майнових прав інтелектуальної власності у сфері господарювання	31
---	----

II. Суб'єкти господарювання, особливості їх правового становища

Валерія Радзивілюк

Кооперативна ідентичність за законодавством України у світлі кооперативних принципів	43
---	----

Валерія Поєдинок

Окремі проблеми правового становища суб'єктів господарювання державного сектора економіки	57
--	----

Ірина Кравець

Поняття та функції організаторів торгівлі за законодавством України ..	71
--	----

Андрій Бутирський

Концепція удосконалення законодавства про неспроможність	86
--	----

Ірина Бутирська

Відповідальність осіб, що контролюють боржника, у справі про банкрутство	98
---	----

III. Новели корпоративного законодавства та практика його застосування

Олександра Кологойда, Владислав Стафійчук

Процедура примусового продажу акцій (<i>squeeze-out</i>): законодавство та практика правозастосування	111
--	-----

Андрій Смітюх

Щодо співвідношення корпоративних прав, організаційно-господарських повноважень та організаційно-установчих повноважень власника	132
---	-----

Ірина Лукач

Законодавче закріплення нефінансового звіту в контексті Угоди про асоціацію	143
--	-----

Висновки та рекомендації з актуальної теми	154
--	-----

Андрій Бутирський

доктор юридичних наук, доцент,
суддя господарського суду Чернівецької області
(м. Чернівці, Україна)
andrey76@gmail.com

УДК 347.736

КОНЦЕПЦІЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕСПРОМОЖНІСТЬ

АНОТАЦІЯ. Неодмінним супутником економічного життя є проблематика погашення боргів перед кредиторами, оскільки там, де є господарська діяльність, завжди є суб'єкти господарювання, які не можуть виконати свої зобов'язання. Інститут банкрутства, що зазвичай є останньою надією кредиторів на погашення боргу, зазнає багато нарікань як від вітчизняних суб'єктів господарювання, так і від іноземних інвесторів, незважаючи на численні зміни у законодавстві про неспроможність.

Статистичні дані красномовно свідчать про низьку ефективність реабілітаційних процедур для боржника у банкрутстві та непривабливість цього інституту для кредиторів. Зазначена проблема має комплексний характер і потребує розробки цілісної концепції удосконалення законодавства про банкрутство.

Метою статті є розробка концепції удосконалення законодавства про неспроможність.

Досліджуються умови порушення провадження у справі про банкрутство, пропонується спростити порядок відкриття провадження у справі про банкрутство, залишивши як необхідну умову лише наявність судового рішення про стягнення грошових коштів із боржника. Аналізуються проблемні питання реалізації заставного майна у справі про банкрутство.

За результатами проведеного дослідження автором зроблено висновок, що практичне застосування чинного законодавства про банкрутство виявило низьку ефективність реабілітаційних процедур для боржника у банкрутстві та непривабливість цього інституту для кредиторів. Концепція удосконалення законодавства про банкрутство має бути спрямована на подолання таких проблем: складний доступ до відкриття провадження у справі про банкрутство, що пов'язано з великим розміром безспірних кредиторських вимог, необхідних для відкриття провадження у справі про банкрутство, та обов'язковість відкриття виконавчого провадження щодо боржника; значний строк ліквідаційної процедури, на що впливає можливість тривалого оскарження проміжних судових рішень у справі про банкрутство, гальмування процесу реалізації майна банкрута з боку забезпечених кредиторів та зарегульований порядок реалізації майна банкрута; неможливість примусової ліквідації боржників із незначним боргом.

Ключові слова: банкрутство; неспроможність; банкрут; кредитори; заставне майно.

Проблематика погашення боргів перед кредиторами є неодмінним супутником економічного життя, оскільки там, де є господарська діяльність, завжди є суб'єкти господарювання, які не можуть виконати свої зобов'язання. Інститут банкрутства, який зазвичай є останньою надією кредиторів на погашення боргу, зазнає багато нарікань як від вітчизняних суб'єктів господарювання, так і від іноземних інвесторів, незважаючи на численні зміни у законодавстві про неспроможність.

Згідно з дослідженням Світового банку за 2017 р. Україна посідає 149 місце у світі за критерієм “Вирішення неплатоспроможності”¹, що є досить показовим і відображає реальний стан законодавства про неспроможність. Наведені обставини зумовили необхідність розробки концепції удосконалення законодавства про неспроможність, яка дала б змогу зробити інститут банкрутства реально діючим інструментом із повернення боргів кредиторам.

Проблеми неспроможності були детально розроблені Б. Поляковим, В. Джунем, В. Радзивілюк, І. Вечірко, П. Пригузою та іншими науковцями, проте цілісної концепції про удосконалення законодавства про неспроможність розроблено не було.

Метою дослідження є розробка концепції удосконалення законодавства про неспроможність.

Основним мірилом ефективності закону є наявність результатів, яких намагався досягнути законодавець при прийнятті певного нормативно-правового акта. Якщо оцінювати ефективність Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” (далі – Закон про банкрутство)², то насамперед слід говорити про результати розгляду справ про банкрутство та кількість порушених справ цієї категорії. Зокрема, у 2014 р. в Україні припинено 4 справи у зв'язку із затвердженням звіту керуючого санацією та 70 справ у зв'язку із затвердженням мирової угоди; у 2015 р. – 8 справ (затвердження звіту керуючого санацією) та 53 справи (затвердження мирової угоди); у 2016 р. – 1 справа (затвердження звіту керуючого санацією) та 48 справ (затвердження мирової угоди); у 2017 р. – 1 справа (затвердження звіту керуючого санацією) та 32 справи (затвердження мирової угоди)³. Зі свого боку за 2016 р. порушено лише 765 справ про банкрутство, що вдвічі менше (1 300 справ), порівняно з 2015 р.⁴. Зниження кількості порушених

¹ ‘Рейтинг економік – Doing Business’ <<http://russian.doingbusiness.org/rankings>> дата звернення 5 Май 2018.

² Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом: Закон України від 14 травня 1992 г. № 2343-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 31. Ст. 440.

³ ‘Судова статистика’ (Судова влада України) <https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/> дата звернення 5 Травень 2018.

⁴ Дар'я Пісна, ‘Банкрутство по-українськи: проблеми та перспективи’ (Юридична газета, 24 Січень 2017) <<https://www.pressreader.com/ukraine/yurydychna-gazeta/20170124/281668254687302>> дата звернення 5 Май 2018.

справ про банкрутство може бути пов'язано зі спадом в економіці, однак це не так. Як приклад можна навести Німеччину, де економіка перебуває на підйомі, а кількість справ про банкрутство зменшилася удвічі.

Наведені дані красномовно свідчать про низьку ефективність реабілітаційних процедур для боржника у банкрутстві та непривабливість цього інституту для кредиторів. Зазначена проблема має комплексний характер і потребує розробки цілісної концепції удосконалення Закону про банкрутство, а не внесення точкових змін до нього. Основними проблемами цього документа, на нашу думку, є: складний доступ до відкриття провадження у справі про банкрутство, що пов'язано з великим розміром безспірних кредиторських вимог, необхідних для порушення провадження у справі про банкрутство та обов'язковість відкриття виконавчого провадження щодо боржника; значний строк ліквідаційної процедури, на що впливає можливість тривалого оскарження проміжних судових рішень у справі про банкрутство, гальмування процесу реалізації майна банкрута з боку забезпечених кредиторів та зарегульований порядок реалізації майна банкрута; неможливість примусової ліквідації боржників із незначним боргом.

Універсальної моделі неспроможності не існує. Як слушно зазначає Б. Весселс, саме різноманіття є причиною відсутності єдиних універсальних банкрутських процедур в Європі⁵. З огляду на це Україна повинна розробляти власне законодавство про неспроможність, враховуючи напруження у цій галузі за 26 років існування Закону про банкрутство, та економічну ситуацію, яка склалася в країні. Саме ставлення до неспроможності повинно бути як до звичайної процедури, яка поряд з іншими засобами може відновити платоспроможність боржника. Одночасно боржники повинні відчувати строгість морального та законного осуду, який традиційно асоціюється з банкрутством, що відображає важливість цієї процедури⁶.

Варто погодитися з П. Пригузою та А. Пригузою, які зазначають, що вирішення проблем неплатоспроможності в Україні регулюється двома основними (генеральними) інститутами права – інститутом відновлення платоспроможності (право неспроможності) та інститутом банкрутства (право банкрутства)⁷. Варто зауважити, що поняття “неспроможність” і “банкрутство” не є тотожними, оскільки не завжди неспроможність

⁵ Bob Wessels, 'Principles of European Insolvency Law' (*ABI Journal*, September 2003) <https://www.iiglobal.org/sites/default/files/21-PEILABIjournal_appended.pdf> accessed 7 May 2018.

⁶ Todd J Zywicki, 'Bankruptcy Law as Social Legislation' (*George Mason Law & Economics Research Paper*, 2001) <https://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/01-18.pdf> accessed 8 May 2018.

⁷ П Пригуза та А Пригуза, *Науково-практичний коментар Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” у редакції з 18 січня 2013 року (доктринальне тлумачення норм права неплатоспроможності та статей 1-21 (ТДС 2013) 20.*

трансформується у банкрутство. Однак у науковій літературі ці поняття часто ототожнюються або використовуються як синоніми.

Інститут банкрутства має універсальний характер, оскільки спрямований на задоволення інтересів широкого кола учасників справи про банкрутство, зокрема кредиторів, боржника, держави і суспільства загалом. При цьому не варто сприймати інститут неспроможності виключно як механізм задоволення вимог кредиторів або ліквідацію боржника. Цілі та завдання інституту неспроможності набагато ширші й проявляються як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні⁸. З цього приводу слід зауважити, що поділ систем неспроможності на прокредиторську, проборжникову, нейтральну тощо є досить умовним і таких систем не залишилося у чистому вигляді, оскільки головною метою будь-якого законодавця на сучасному етапі є максимальне узгодження двох, здавалося б, протилежних інтересів: якомога повніше погашення вимог кредиторів та відновлення платоспроможності боржника.

Фактори виникнення неплатоспроможності можуть бути найрізноманітнішими, але загалом їх можна поділити на дві групи: зовнішні та внутрішні. До перших належать: кон'юнктура на ринку, доступність і дешевизна кредитів, курс валют, рівень інфляції тощо. Натомість внутрішні фактори зумовлені невдалою діяльністю засновників (учасників) боржника та його менеджменту. Як правило, коли банкрутство зумовлено зовнішніми факторами, засновники боржника намагаються врятувати такого суб'єкта господарювання, і навпаки – за наявності внутрішніх факторів засновники втрачають інтерес до справи про банкрутство. Також існує багато підприємств, які мають незначні борги і втратили інтерес до здійснення підприємницької діяльності й подальше їх існування є недоцільним ні для засновників такого боржника, ні для його контрагентів, ні для контролюючих органів з боку держави.

Із наведеного можна зробити висновок, що інститут банкрутства покликаний: задовольнити вимоги кредиторів; усунути з ринку суб'єкта господарювання, який має перевищення пасиву над активом, не хоче і не може здійснювати підприємницьку діяльність; надати можливість працюючому суб'єкту господарювання відновити свою платоспроможність.

Нині законодавство України про неспроможність виходить із позиції, що банкрутство є продовженням виконавчого провадження. Ця позиція обґрунтована презумпцією, що виконавча служба вжила всіх заходів до виконання рішення суду, що не принесло бажаних результатів, у зв'язку з чим банкрутство слугує останнім засобом, який дасть змогу кредиторам отримати свої грошові кошти. Закон про банкрутство визначає три

⁸ І Бутирська, *Правовий статус учасників справи про банкрутство* (Технодрук 2017) 12.

умови, які необхідні для відкриття провадження у справі: вимоги кредиторів повинні бути безспірними (обов'язковим є рішення суду); сума кредиторських вимог повинна бути не меншою 300 розмірів мінімальних заробітних плат; судове рішення про стягнення грошових коштів із боржника повинно перебувати на виконанні у виконавчій службі не менше ніж три місяці.

Існування одночасно всіх трьох підстав є суттєвим ускладненням для відкриття провадження у справі про банкрутство, оскільки це досить велика сума боргу боржника (960 000,00 грн), процедура стягнення боргу займає досить багато часу (вирішення спору в суді та тримісячний строк виконання судового рішення, що разом становить мінімум вісім місяців). До цього варто додати суму судового збору (17 620,00 грн) та авансування грошової винагороди розпорядника майна, які має сплатити ініціюючий кредитор. Таким чином, отримуємо суму витрат останнього у розмірі орієнтовно 1 млн грн, які не повертаються близько одного року, що може дозволити собі лише дуже заможний кредитор, у зв'язку з чим процедура банкрутства стала розкішшю, замість того, щоб виконувати одну зі своїх головних функцій – повернення грошових коштів кредиторам.

Зважаючи на наведене, вважаємо за доцільне спростити порядок відкриття провадження у справі про банкрутство, залишивши як необхідну умову лише наявність судового рішення про стягнення грошових коштів із боржника. Наявність такої підстави спрямована на недопущення зловживань для умисного відкриття справи про банкрутство. З цього приводу варто погодитися з Б. Поляковим, який вказує, що якщо боргове зобов'язання спірне і боржник не бажає його погашати добровільно, то тут немає призупинення платежів або неплатоспроможності⁹.

Слід зазначити, що намагання спростити процедуру відкриття провадження у справі про банкрутство не є новим. Так, А. Трайнін ще у 1913 р. вказував, що у проекті змін діючого конкурсного процесу явно виступають два принципи: спрощення порядку визнання боржника неспроможним і відділення цивільного процесу про неспроможність від кримінального процесу про банкрутство¹⁰. Такої ж позиції дотримувався і Г. Шершеневич, на думку якого у справі неспроможності необхідним є якомога швидше відкриття конкурсу задля попередження всіляких зловмисних дій зі сторони боржника. Попереджувальні заходи повинні бути вчинені як тільки з'явилися перші зловісні ознаки¹¹.

⁹ Б. Поляков, *Право неспроможності (банкрутства) в Україні* (Ін Юре 2011) 145.

¹⁰ А. Трайнін, *Несостоятельность и Банкротство* (Издание Юридического Книжного Склада "Право" 1913) 61.

¹¹ Г. Шершеневич, *Конкурсное право* (Типография Императорского Университета 1898) 78-9.

Що стосується мінімального розміру боргу, необхідного для відкриття провадження у справі про банкрутство, то цей критерій треба зменшити, зробивши прив'язку до прожиткового мінімуму для працездатних громадян, або ж взагалі ліквідувати. Варто зазначити, що законодавство деяких провідних країн світу (Німеччина, Франція) не передбачає мінімального розміру боргу, необхідного для відкриття провадження у справі про банкрутство. А. Гольмстен вказував, що головними ознаками конкурсного процесу є недостатність майна боржника, інакше кажучи, його неспроможність, наявність декількох кредиторів та визначений порядок у задоволенні цих кредиторів¹².

Зі свого боку такий критерій, як наявність виконавчого провадження, необхідно виключити із законодавства, що дасть змогу кредитору більш оперативно впливати на неплатоспроможного боржника, оскільки у кредитора буде вибір: або ініціювати процедуру банкрутства, або стягувати борг через виконавчу службу. У такому разі кредитор матиме можливість зважити всі плюси і мінуси процедури банкрутства, а боржник, знаючи про наявність можливості у кредитора оперативно відкрити провадження у справі про банкрутство, також задумається над тим, щоб якомога швидше розрахуватися зі своїми боргами. Така позиція обумовлена тим, що донедавна становище боржника у процедурі банкрутства розглядалось як певне благо для останнього, тому що він (боржник), перебуваючи під мораторієм, міг роками не розраховуватися зі своїми боргами, а в підсумку відбувалася ліквідація банкрута за недостатністю майна і вимоги кредиторів визнавалися погашеними без будь-яких негативних наслідків для засновників (учасників) боржника. Однак останнім часом судова практика пішла шляхом, який передбачає субсидіарну відповідальність засновників (учасників) та керівника боржника у випадку недостатності майна у банкрута у разі доведення до банкрутства. Інститут відповідальності засновників (учасників) та керівника боржника широко використовується у законодавстві про неспроможність інших країн. Із цього приводу Х. Андерсон зазначає, що покладення відповідальності на керівників та засновників боржника є одним зі шляхів захисту незабезпечених кредиторів нарівні з іншими засобами¹³.

Таким чином, процедура банкрутства отримає завершений вигляд і перетвориться на дієвий механізм з оперативного стягнення боргів із боржника.

¹² А Гольмстен, *Исторический очеркъ Русскаго конкурснаго процесса* (Типография В С Балашева 1888) 10.

¹³ H Anderson, "Theory and reality in Insolvency Law: some contradictions in Australia" (*Company and Securities Law Journal*, 2009) <<http://www.clta.edu.au/professional/papers/conference2009/AndersonCLTA09.pdf>> accessed 5 May 2018.

Закон про банкрутство визначає чіткі строки здійснення кожної судової процедури. Наприклад, процедура ліквідації повинна тривати не більше дванадцяти місяців, однак практика свідчить, що процесуальні строки у процедурі банкрутства часто порушуються, на що є об'єктивні причини. Передусім затягування розгляду справи про банкрутство відбувається через оскарження значної кількості судових рішень у справі про банкрутство, через що така справа фізично відсутня в місцевому суді, який її розглядає. І якщо оскарження в апеляційному порядку є до речним, то перелік процесуальних документів, що підлягає оскарженню у касаційному порядку, визначений у ч. 3 ст. 8 Закону про банкрутство, є не виправдано великим. Зокрема, оскарження ухвал за результатами розгляду грошових вимог кредиторів у касаційному порядку призводить до безпідставного затягування справи (таке оскарження може тривати до одного року у випадку направлення справи у певній частині грошових вимог на новий розгляд). Те саме стосується оскарження у касаційному порядку ухвал про звільнення (усунення, припинення повноважень) арбітражного керуючого, про перехід до наступної судової процедури, про затвердження плану санації. Крім того, сама касаційна інстанція подекуди розглядає касаційні скарги на ухвали, які не передбачені у ч. 3 ст. 8 Закону про банкрутство. У зв'язку з викладеним вважаємо за доцільне встановити, що касаційному оскарженню підлягають лише ухвала про відкриття провадження у справі про банкрутство та ухвала про закриття провадження у справі про банкрутство. Це положення обґрунтовано тим, що касаційна інстанція, переглядаючи ухвалу про припинення провадження у справі про банкрутство, фактично і так є ревізійною інстанцією, а не касаційною, оскільки незалежно від доводів касаційної скарги переглядає передусім підставність порушення справи про банкрутство, а потім всі подальші процесуальні документи.

Водночас касаційній інстанції слід надати право переглядати також інші судові рішення у справі про банкрутство у виключних випадках з огляду на суспільне значення спірних питань. Ці пропозиції значно скоротять строк розгляду справи про банкрутство.

Реалізація майна, зокрема заставного, у процедурі банкрутства також викликає багато запитань. Це обумовлено, з одного боку, складністю й одночасно недосконалістю Закону про банкрутство, а з другого – намаганням певних осіб (кредиторів, банкрута) оскаржити результати аукціону з продажу майна банкрута хоч із якихось підстав, поставивши під сумнів, таким чином, правомірність набуття майна покупцем на аукціоні. Така ситуація підриває стабільність ділового обороту та призводить до затягування строків розгляду справи про банкрутство.

До проблемних питань реалізації забезпеченого майна слід також віднести таке. Частина 4 ст. 42 Закону про банкрутство передбачає, що продаж майна банкрута, що є предметом забезпечення, здійснюється в порядку, передбаченому цим Законом, виключно за згодою кредитора, вимоги якого воно забезпечує, або суду¹⁴. Трапляються випадки, коли забезпечені кредитори таку згоду надають, але з певними застереженнями (щодо оцінки, без можливості зниження ціни тощо). Закон про банкрутство не передбачає право забезпечених кредиторів надавати згоду із певними застереженнями, тому такі дії забезпечених кредиторів є неправомірними. Крім того, якщо таку згоду може надати суд, навіщо взагалі питати думку забезпеченого кредитора? Це положення Закону про банкрутство, на нашу думку, є непродуктивним і таким, що призводить лише до затягування розгляду справи. Крім того, вимоги забезпеченого кредитора можна вважати привілейованими, оскільки законодавець виокремлює майно, яке є предметом забезпечення. Таке майно не входить до ліквідаційної маси, а слугує виключно для погашення вимог забезпеченого кредитора. Слід зазначити, що навіть ліквідатор, який інколи з великими труднощами реалізує заставне майно, не може взяти собі винагороду, оскільки це не є ліквідаційною масою.

Згідно з ч. 6 ст. 49 Закону про банкрутство:

Організатором аукціону є визначена замовником фізична або юридична особа, що має ліцензію на проведення торгів і з якою замовник аукціону уклав договір на проведення аукціону.

Організатор аукціону визначається замовником за конкурсом, що проводиться у визначеному замовником порядку <...>.

Організатором аукціону не може бути заінтересована особа стосовно боржника, кредиторів та замовника аукціону¹⁵.

Як правило, ліквідатор обирає організатора аукціону самостійно, суд цю процедуру не перевіряє, а вже після проведення аукціону певні невдоволені особи подають скаргу на дії ліквідатора щодо визначення організатора аукціону, і якщо таке відбудеться, то і сам аукціон буде визнаний недійсним.

Вихід із цієї ситуації вбачається у такому: а) організатора аукціону затверджує суд із визнанням його учасником справи про банкрутство і тоді жодних питань не виникне у майбутньому; б) можливе визначення єдиного організатора аукціону, бажано державної форми власності, який буде монополістом у сфері продажу майна на аукціоні на єдиному

¹⁴ Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом (н 2).

¹⁵ Там само.

майданчику. Це також дасть змогу уникнути проблематики завищеної вартості послуг організатора аукціону, вартість яких інколи становить 10–15 % від вартості реалізації предмета аукціону.

Також проблемною є ситуація, коли забезпечене майно не продається, а продавати його за безцінь забезпечений кредитор не бажає. Існують думки про можливість передачі такого майна забезпеченому кредитору у рахунок погашення боргу. Однак Закон про банкрутство передбачає лише продаж майна або визнання права власності на забезпечене майно у порядку Закону України “Про іпотеку”. Проте справа про банкрутство суттєво відрізняється від справ позовного провадження, оскільки у банкрутстві дуже багато зацікавлених осіб – кредитори, боржник та його учасники, арбітражний керуючий, певні державні органи та ін. Існує ймовірність, що вартість забезпеченого майна більше суми вимог забезпеченого кредитора і таке визнання права власності на забезпечене майно призведе до порушення прав та інтересів інших учасників справи про банкрутство. З метою усунення невизначеності щодо забезпечених кредиторів пропонується законодавчо передбачена передача заставного майна у власність таких кредиторів у разі нереалізації майна на аукціоні. Якщо ж забезпечений кредитор відмовляється від такого заставного майна, то необхідно передбачити автоматичну зміну статусу з забезпеченого кредитора на конкурсного кредитора.

Ще одна проблема справ про банкрутство стосується неможливості примусової ліквідації боржників із незначним боргом шляхом порушення провадження у справі про банкрутство. Попередня редакція Закону про банкрутство (ст. 52) передбачала спрощений порядок банкрутства суб’єктів господарювання з незначним боргом, які не здійснювали підприємницьку діяльність. Після внесення змін до Закону про банкрутство вказана норма права була виключена, що призвело до ситуації, коли в державі існує велика кількість суб’єктів господарювання, які не бажають надалі здійснювати підприємницьку діяльність, а самостійно не можуть здійснити процедуру ліквідації через перевищення пасиву над активом. Ця проблематика стосується також процедури власного банкрутства, коли в боржника відсутнє майно, достатнє для покриття судових витрат.

Одним із завдань Закону про банкрутство, як зазначалося вище, є усунення з ринку неспроможних суб’єктів господарювання, а тому вважаємо за доцільне відновити дію норми права, яка передбачала спрощений порядок ліквідації згаданих осіб у процедурі банкрутства.

Висновки. Підсумовуючи наведене, доходимо таких висновків. Практичне застосування Закону про банкрутство виявило низьку ефективність реабілітаційних процедур для боржника у банкрутстві та непри-

вабливість цього інституту для кредиторів. Концепція удосконалення Закону про банкрутство має бути спрямована на подолання таких проблем: складний доступ до відкриття провадження у справі про банкрутство, що пов'язано з великим розміром безспірних кредиторських вимог, необхідних для порушення провадження у справі про банкрутство та обов'язковість відкриття виконавчого провадження щодо боржника; значний строк ліквідаційної процедури, на що впливає можливість тривалого оскарження проміжних судових рішень у справі про банкрутство, гальмування процесу реалізації майна банкрута з боку забезпечених кредиторів та зарегульований порядок реалізації майна банкрута; неможливість примусової ліквідації боржників із незначним боргом і таких, майна яких не вистачає для покриття судових витрат, що включають окрім судового збору також витрати на оплату послуг арбітражного керуючого.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannia yoho bankrutom [On Restoring Debtor's Solvency or Declaring it Bankrupt]: Zakon Ukrainy [the Law of Ukraine] vid 14 travnia 1992 r. № 2343-XII. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1992. № 31. St. 440 (in Ukrainian).

Bibliography

Authored books

2. Butyrskaya I, *Pravovyi status uchastnykiv spravy pro bankrutstvo* [The Legal Status of the Participants of Bankruptcy Case] (Tekhnodruk 2017) (in Ukrainian).
3. Golmsten A, *Istoricheskiy ocherk Russkago konkursnago protsessa* [Historical Outline of the Russian Competitive Process] (Tipografiya V S Balasheva 1888) (in Russian).
4. Poliakov B, *Pravo nespromozhnosti (bankrutstva) v Ukraini* [Insolvency Law in Ukraine] (In Yure 2011) (in Ukrainian).
5. Pryhuza P ta Pryhuza A, *Naukovo-praktychnyi komentar Zakonu Ukrainy "Pro vidnovlennia platospromozhnosti borzhnyka abo vyznannia yoho bankrutom" u redaktsii z 18 sichnia 2013 roku (doktrynalne tлумachennia norm prava neplatospromozhnosti ta statei 1-21* [Scientific and Practical Commentary of the Law of Ukraine "On Restoring Debtor's Solvency or Declaring it Bankrupt" in the Wording of January 18, 2013 (Doctrinal Interpretation of the Rules of the Insolvency Law and Articles 1-21)] (TDS 2013) (in Ukrainian).
6. Shershenevich G F, *Konkursnoe pravo* [Competitive Law] (TipografIya Imperatorskago Universiteta 1898) (in Russian).
7. Traynin A N, *Nesostoyatelnost i Bankrotstvo* [Insolvency and Bankruptcy] (Izдание Yuridicheskago Knizhnago Sklada "Pravo" 1913) (in Russian).

ПРАВО УКРАЇНИ • 2018 • № 6 • 86-97

Websites

8. Anderson H, 'Theory and reality in Insolvency Law: some contradictions in Australia' (*Company and Securities Law Journal*, 2009) <<http://www.clta.edu.au/professional/papers/conference2009/AndersonCLTA09.pdf>> accessed 5 May 2018 (in English).
9. Wessels B, 'Principles of European Insolvency Law' (*ABI Journal*, September 2003) <https://www.iiiglobal.org/sites/default/files/21-PEILABJournal_appended.pdf> accessed 7 May 2018 (in English).
10. Zywicki Todd J, Bankruptcy Law as Social Legislation (*George Mason Law & Economics Research Paper*, 2001) <https://www.law.gmu.edu/assets/files/publications/working_papers/01-18.pdf> accessed 8 May 2018 (in English).
11. 'Reyting ekonomik – Doing Business' [Rating of Economics – Doing Business] <<http://russian.doingbusiness.org/rankings>> accessed 5 May 2018 (in Russian).
12. 'Sudova statystyka' ['Judicial Statistics'] (*Sudova vlada Ukrainy*) <https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/> accessed 5 May 2018 (in Ukrainian).
13. Pisna D, 'Bankrutstvo po-ukrainsky: problemy ta perspektyvy' [Bankruptcy in Ukrainian: Problems and Prospects] (*Iurydychna hazeta*, 24 Sichnia 2017) <<https://www.pressreader.com/ukraine/yurydychna-gazeta/20170124/281668254687302>> accessed 5 May 2018 (in Ukrainian).

Andrii Butyrskyi

CONCEPT FOR IMPROVEMENT OF INSOLVENCY LEGISLATION

ABSTRACT. The issue of debt repayment to creditors is an inseparable element of the economic domain, since economic activities always presuppose the involvement of business entities which may not be able to fulfill their obligations. The institution of bankruptcy, which is usually a creditor's last hope for debt repayment, is currently subject to many complaints on the part of Ukrainian business entities as well as foreign investors, despite numerous amendments to insolvency legislation.

The statistical data eloquently demonstrate that rehabilitation procedures applied to the debtor in bankruptcy have low efficiency and this institution is unattractive for creditors. This issue is of a complex nature and requires the development of a comprehensive concept for improvement of insolvency legislation.

The purpose of this article is to develop the concept for improvement of insolvency legislation.

The author studies the terms upon which bankruptcy proceedings are commenced, and suggests that the procedure for commencement of bankruptcy proceedings may be simplified by leaving only the availability of a court decision on money recovery from the debtor as a requirement thereof. The author also analyses the challenging issues associated with the pledged property sale in a bankruptcy case.

Based on the results of his study, the author concludes that practical application of the current insolvency legislation highlighted that rehabilitation procedures to which the debtor is subjected in bankruptcy have low efficiency and this institution is unattractive for creditors. The concept of insolvency legislation improvement should be aimed at overcoming the following problematic aspects: complicated access to the

commencement of bankruptcy proceedings ensuing from a large scope of undisputed creditor claims required to commence bankruptcy proceedings, and the binding requirement to commence enforcement proceedings against the debtor; a long period of the liquidation procedure resulting from the possibility of a long period during which interim court decisions in the bankruptcy case may be appealed against; delays in the process of debtor's property sale by secured creditors and the over-regulated procedure of bankrupt's property sale; and impossibility of compulsory liquidation of debtors which have a small debt.

KEYWORDS: bankruptcy; insolvency; bankrupt; creditors; pledged property.